

Apses un melnalkšņa zāģbaļķu kvalitātes prasības/apraksts

Rīga

Saturs

Vispārīgā daļa.....	3
Vispārējie nosacījumi.....	3
Redukcija.....	3
Vainas definīcijas un koksnes vainu uzmērīšana, vērtēšana.....	3
Koksnes vainas maksimāli pieļaujamie raksturlielumi.....	10

Vispārīgā daļa

Vispārējie nosacījumi

- Zāģbaļķus sagatavo no augošiem kokiem. Nav pieļaujama trupe, kas radusies kokmateriālu uzglabāšanas laikā.
- Kokmateriāls ir jāgatavo no dzīvās stumbra daļas (stumbra daļu uzskata par dzīvu, ja vairāk kā 50% no stumbra šķērsriezuma laukuma notiek barības vielu pārnese).
- Kokmateriāla darba cilindrs ir iedomāts cilindrs ar caurmēru, kas vienāds ar kokmateriālā tievgaļa caurmēru samazinātu par 1 cm.
- Kvalitātes noteikšanā jāvērtē kokmateriāla redzamā daļa.
- Brāķētiem kokmateriāliem ir jāuzrāda atbilstošs iemesls, kas norādīts brāķu klasifikatorā.
- Ja tehniski ir iespējams, tad kokmateriāliem, kas neatbilst augstākajai šķirai, uzrāda šķiras pazemināšanas iemeslu.
- Harvesteru padevējveltnīšu iespaidumi un izcilnīši nav uzskatāmi par mehāniskajiem bojājumiem.

Redukcija

Redukcijas vispārīgie nosacījumi

- Redukcija ir tilpuma samazinājums, kuru veic gadījumā, ja, samazinot kokmateriāla garumu vai caurmēru, novērš tā izbrāķēšanu un/vai kvalitātes šķiras samazinājumu.
- Tilpuma redukcija netiek veikta, ja kokmateriālu uzmērīšanā izmanto grupveida metodi.
- Ja ir iespējams veikt garuma un caurmēra redukciju, tad jāizvēlas tas redukcijas veids, kas, novēršot vainu, dod mazāko tilpuma samazinājumu.
- Garuma redukciju aprēķina, ņemot vērā visu kokmateriāla garumu un izsaka veselos decimetros.
- Garuma redukcijas solis ir atbilstošs kokmateriāla garuma gradācijai (uzmērīšanas pasūtījums).
- Redukcijas pazīmes „Kvalitātes prasības un maksimāli pieļaujamās koksnes vainas” tabulā.
- Nav – redukciju neveic.
- G – garuma redukcija.
- C – caurmēra redukcija.
- Garuma redukcijas solis – 30 cm.
- Caurmēra redukcijas solis – 2 cm.

Redukcijas maksimālās iespējas

- Garuma redukcija veicama pie sekojošām koksnes vainām:
 - Serdes un žūšanas plaisas
 - Gāšanas un sagarumošanas plaisas
 - Vienpusīgā līkumainība
 - Dubultgalotne
 - Mehāniskie bojājumi
- Caurmēra redukcija veicama pie sekojošām koksnes vainām:
 - Gāšanas un sagarumošanas plaisas
 - Mehāniskie bojājumi
- Maksimālā caurmēra redukcija pieļaujama līdz ievērtējot minimālo pieļaujamo caurmēru.
- Maksimālā caurmēra redukcija ir 4 cm.

Vainas definīcijas un koksnes vainu uzmērīšana, vērtēšana

1. ZARI

Definīcija

Koksnē ieslēgta zara daļa.

1.1. Trupējais zars - zars ar trupi.

Uzmērīšana

Uzmēra zara caurmēru tā šaurākajā vietā bez mizas.

Vērtēšana

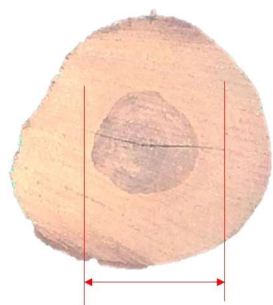
Vērtē vainas sastopamību sākot ar 1 cm caurmēru.

2. PLAISAS

2.1. Serdes un žūšanas plaisas - viena vai vairākas radiālas plaisas, kas sākas no serdes (platākais plaisas atvērums) un virzās uz aplievas pusi.

Vērtēšana

Vērtē vai nepāršķel sānu virsmu.

Nepāršķel sānu virsmu.

Pāršķel sānu virsmu.

Definīcija

2.2. Sala un zibens plaisas - augošam kokam sala vai zibens iedarbībā radusies liela garuma radiāla plaisa virzienā no aplievas uz serdi.

Vērtēšana

Vērtē vainas sastopamību.

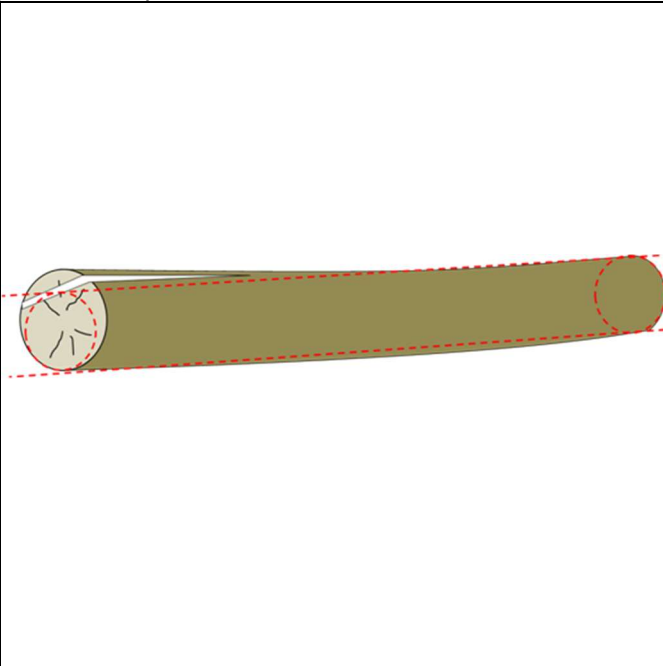

Definīcija

2.3. Gāšanas un sagarumošanas plaisas - viena vai vairākas koku gāšanā un/ vai sagarumošanā radušās plaisas, kas redzamas kokmateriāla gala virsmā un turpinās garenvirzienā.

Vērtēšana

Vērtē plaisas ietekmi uz darba cilindru.

3. STUMBRA FORMAS VAINAS

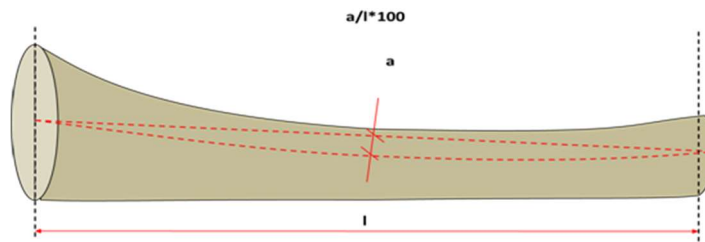
Definīcija

Līkumainība - apaļā kokmateriāla garenass novirze no taisnas līnijas.

Uzmērīšana

Uzmēra kokmateriāla garenass lielāko izliekuma novirzi (a) no taisnas līnijas, ko attiecina pret kokmateriāla garumu un izsaka procentos. Pirmajam stumbra nogrieznim ar blīvumu līkumainību nosaka atkāpjoties 50 cm no resgaļa gala plaknes.

3.1. Vienpusīgā līkumainība - līkumainība tikai ar vienu izliekumu.

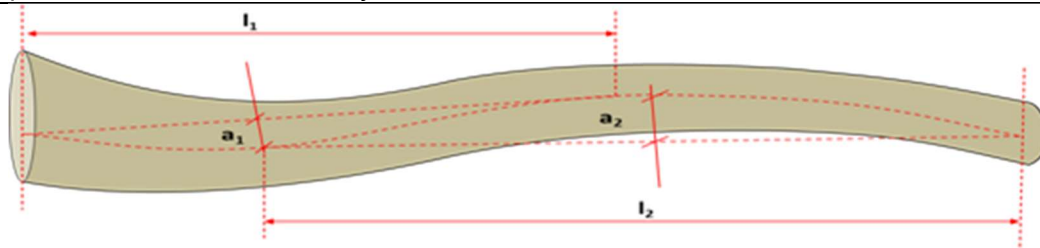

Definīcija

3.2. Daudzpusīgā līkumainība - līkumainība ar diviem vai vairākiem izliekumiem vienā vai vairākās plaknēs.

Vērtēšana

Vērtē pēc lielākā līkumainības rādītāja.

Definīcija

3.3. Dubultgalotne - kokmateriāla gala plaknes žaķļveida sazarojums, kur lielākās un mazākās stumbra daļas caurmēra attiecība ir robežās no 3:1 līdz 1:1.

Vērtēšana

Vērtē vainas sastopamību.

4. SĒŅU BOJĀJUMI

Definīcija

Sēņu vai baktēriju infekcijas rezultātā izraisīta koksnes bioloģiskā noārdīšanās.

4.1. Kodola sēņu bojājumi - sēņu vai baktēriju infekcijas bojājumi, kas attīstās tikai augošiem kokiem, inficējot caur saknēm, nolūzušiem zariem un sānu virsmas bojājumiem.

Definīcija

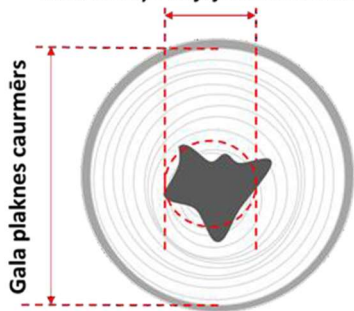
4.1.1. Kodola iekrāsojums - sēņu attīstības stadija, kad koksne izmainās krāsojums un nesamazinās mehāniskās īpašības.

Vērtēšana

Vērtē kodola iekrāsojuma caurmēra attiecību pret gala plaknes caurmēru.

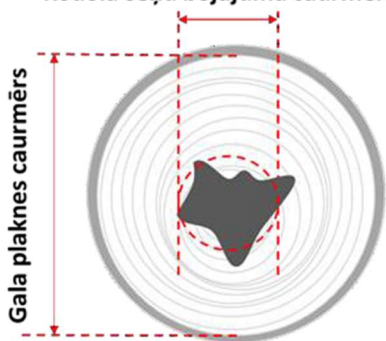
Apse

Kodola sēņu bojājuma caurmērs

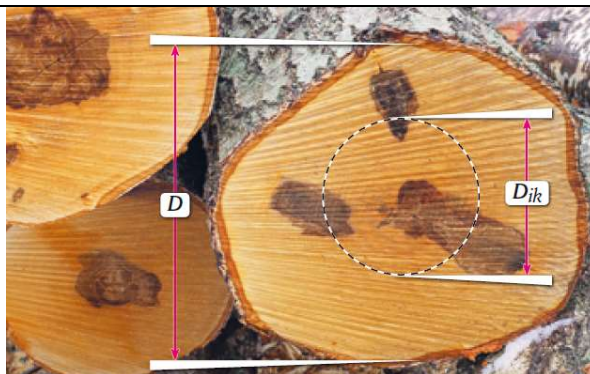
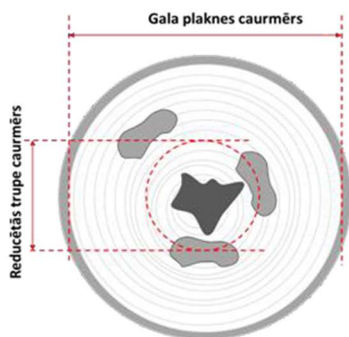

Melnalksnis

Kodola sēņu bojājuma caurmērs

Ja kodola sēņu bojājumi veido atsevišķus laukumus, tos uzmēra, vizuāli reducējot uz centru. Vērtē kodola sēņu bojājuma caurmēra attiecību pret gala plaknes caurmēru.

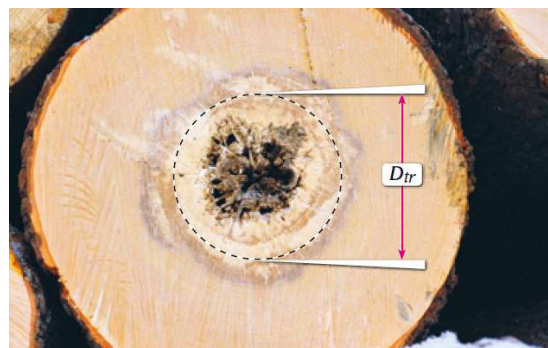
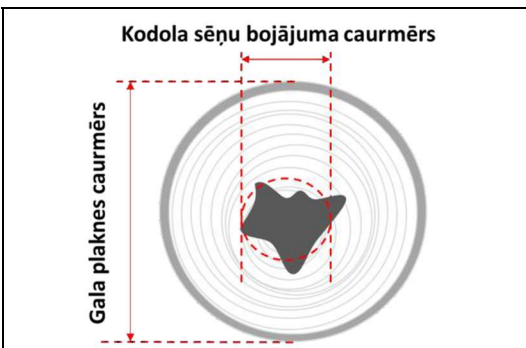

Definīcija

4.1.2. Kodola trupe, t.sk. dobums -Sēņu attīstības stadija, kad koksnē izmainās krāsojums un samazinās mehāniskās īpašības.

Vērtēšana

Vērtē kodola trapes caurmēra attiecību pret gala plaknes caurmēru.

Definīcija

4.2. Aplievas sēņu bojājumi - sēņu infekcijas bojājumi, kas attīstās no kokmateriāla ārējās plaknes nokaltušiem un/ vai ilgstoši uzglabātajiem apaļajiem kokmateriāliem.

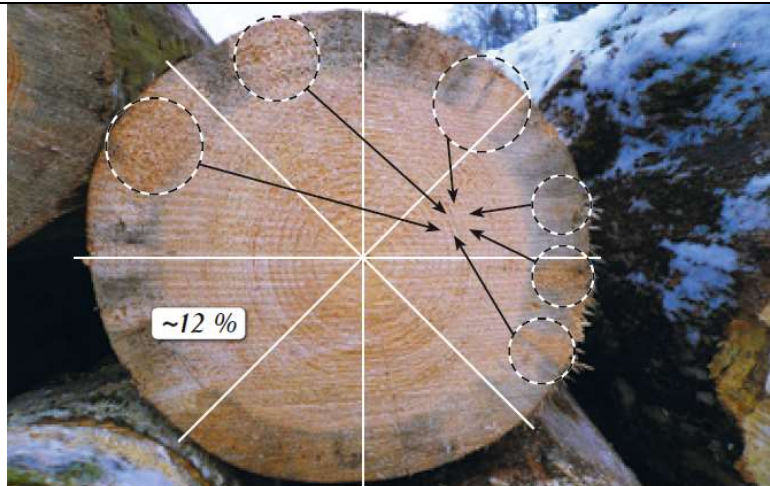
Definīcija

4.2.1. Aplievas trupe - sēņu attīstības stadija, kad koksnē izmainās krāsojums un samazinās mehāniskās īpašības.

Vērtēšana

Vērtē vainas sastopamību.

Shematisks attēls

5. KUKAIŅU – KĀPURU BOJĀJUMI

Definīcija

Kukaiņa - kāpura radīts tuneļa veida caurums vai iedobums kokmateriālā.

Vērtēšana

Vērtē vainas sastopamību.

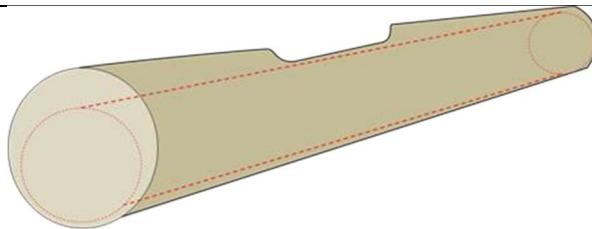
6. MEHĀNISKIE BOJĀJUMI

Definīcija

Dažāda veida mehāniskie bojājumi kokmateriāla gala vai sānu virsmā, kas skar koksni.

Vērtēšana

Vērtē vainas ietekmi uz kokmateriāla darba cilindru.

7. METĀLA IESLĒGUMI

Definīcija

Metāla ieslēgumi koksnē.

Vērtēšana

- ar automātiskajām uzmērīšanas ierīcēm

Metāla ieslēgumus automātiskajās uzmērīšanas ierīcēs nosaka stacionāri uzstādīti metāla meklētāji.

- citos gadījumos

Kokmateriālu uzmērīšana vietās, kur nav stacionāri metāla meklētāji, metāla ieslēgumus novērtē vizuāli.

Koksnes vainas maksimāli pieļaujamie raksturlielumi

D no 24 cm		Pieļaujamās koksnes vainas					Vainas definīcijas, vērtēšana	Redukcija
Vainas nosaukums	3. šķira		2. šķira		1. šķira			
Trupējais zars	Pieļauj		Nepieļauj		Nepieļauj		1.1	Nav
Sala plaisas	Nepieļauj	pieļauj tievgaļa caurmēram virs 30 cm	Nepieļauj	pieļauj tievgaļa caurmēram virs 30 cm	Nepieļauj		2.2	Nav
Serdes un žūšanas plaisas	Pieļauj		Pieļauj, ja nepāršķeļ sānu virsmu		Pieļauj, ja nepāršķeļ sānu virsmu		2.1	G
Gāšanas un sagarumošanas plaisas	Pieļauj ārpus kokmateriāla darba cilindra		Pieļauj ārpus kokmateriāla darba cilindra		Pieļauj ārpus kokmateriāla darba cilindra		2.3	G, C
Vienpusīgā likumainība	D līdz 30 cm līdz 3.0 %	nevērtē tievgaļa caurmēram virs 30 cm	D līdz 30 cm līdz 3.0 %	nevērtē tievgaļa caurmēram virs 30 cm	D līdz 30 cm līdz 3.0 %	nevērtē tievgaļa caurmēram virs 30 cm	3.1	G
Daudzpusīgā likumainība	D līdz 30 cm līdz 1.5 %	nevērtē tievgaļa caurmēram virs 30 cm	D līdz 30 cm līdz 1.5 %	nevērtē tievgaļa caurmēram virs 30 cm	D līdz 30 cm līdz 1.5 %	nevērtē tievgaļa caurmēram virs 30 cm	3.2	Nav
Dubultgalotne	Nepieļauj		Nepieļauj		Nepieļauj		3.3	G
Kodola iekrāsojums	Pieļauj		pieļauj līdz 1/3 no gala D plaknes caurmēra		pieļauj līdz 1/10 no gala plaknes caurmēra		4.1/4.1.1	Nav
Kodola trupe*	līdz 1/4 no D gala plaknes caurmēra		līdz 1/4 no D gala plaknes caurmēra		Nepieļauj		4.1.2	Nav
Aplievas trupe	Nepieļauj		Nepieļauj		Nepieļauj		4.2.1	Nav
Kukaiņu – kāpuru bojājumi gala plaknē	Pieļauj		Pieļauj		Nepieļauj		5	Nav
Mehāniskie bojājumi	Pieļauj ārpus kokmateriāla darba cilindra		Pieļauj ārpus kokmateriāla darba cilindra		Pieļauj ārpus kokmateriāla darba cilindra		6	G, C
Metāla ieslēgumi	Nepieļauj		Nepieļauj		Nepieļauj		7	Nav

*melnalkšņa zāģbaļķiem kodola trapes cietā stadija vērtējama pēc "kodola iekrāsojuma" pieļaujamajām robežvērtībām. Kodola trapes irdenā stadija vērtējama pēc kodola trapes robežvērtībām